

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Голові Національної поліції України
Івану ВИГІВСЬКОМУ

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)

Статтю 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я є найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини і громадянина закріплено у розділі II Конституції України та, відповідно до статті 22 Основного Закону України, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані.

Згідно зі статтю 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина, метою якого є:

захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України;

додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина у відносинах, що виникають між юридичними особами публічного та приватного права, а також фізичними особами, які перебувають на території України, у випадках, передбачених окремим законом;

запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню;

сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність до Конституції України, міжнародних стандартів у цій сфері.

Мною, у зв'язку із здійсненням на підставі статей 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, виконанням функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших

жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання виявлено грубі порушення прав людини на захист від катувань у діяльності Коростенського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Житомирській області (далі – Коростенське районне управління поліції, районне управління поліції, РУП).

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

У статті 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань.

Під час здійснення 29 травня 2024 року відвідування групою НПМ Коростенського районного управління поліції, як місця несвободи, встановлено, відсутність кімнати для проведення слідчих дій.

У пункті 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561 (далі – Положення), зазначено, що заборонено проводити слідчі дії та інші передбачені законодавством України заходи (опитування, побачення із захисником тощо), необхідні для повного, всебічного й об'єктивного дослідження обставин учинення злочинів за участю осіб, затриманих за підозрою в їх вчиненні, у будь-яких приміщеннях органів і підрозділів внутрішніх справ, крім слідчих кімнат.

Згідно із додатком до пункту 2.6 Положення, у кімнаті для проведення слідчих дій повинно знаходитись як мінімум одна відеокамера.

Проте у районному управлінні поліції відсутня кімната для проведення слідчих дій, а процесуальні дії із затриманими особами проводяться у службових кабінетах № 45, № 50 та № 56 співробітників слідчого відділу районного управління поліції (кабінети розміщені на другому поверсі адміністративної будівлі РУП), без належної відеофіксації таких дій.

Відповідно до пункту 7 розділу VI Інструкції з організації діяльності чергової служби в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), з метою забезпечення прав затриманих осіб, розгляд обставин їх затримання або доставлення до територіального підрозділу поліції, опитування й інші процесуальні дії з відвідувачами, запрошеними та

доставленими до територіального підрозділу поліції особами проводиться в спеціально облаштованих службових приміщеннях територіального підрозділу поліції, які охоплюються системою цілодобового відеоспостереження, із забезпеченням можливості зберігання записів не менше 30 діб, з обов'язковим виведенням відеозображення в режимі онлайн на монітор чергового чергової частини.

На момент відвідування чергової частини районного управління поліції, групою НППМ встановлено, що зазначені вище вимоги не дотримуються, через відсутність можливості зберігати відеозаписи не менше 30 діб.

Вищезазначені порушення щодо відсутності відеофіксації всіх процесуальних дій Європейський комітет з питань запобігання катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (далі – Європейський комітет) у своїй доповіді за результатами проведеного візиту в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року [CPT/Inf (2024) 20] підкреслив, що електронний запис (аудіо та відеофіксації) поліцейських допитів є важливим додатковим засобом захисту від неналежного поводження з особами, які перебувають під вартою в поліції. Такий засіб може забезпечити повний і достовірний запис процесу допиту, тим самим значно полегшуючи розслідування будь-яких звинувачень у неналежному поводженні. Це в інтересах як осіб, які зазнали жорстокого поводження з боку поліції, так і поліцейських, які стикаються з необґрунтованими звинуваченнями в застосуванні фізичного або психологічного насильства.

Згідно із пунктом 2 статті 40 Закону України «Про систему громадського здоров'я», органи державної влади в межах компетенції забезпечують регулювання та реалізацію відповідних заходів щодо зміцнення здоров'я, створення економічних, правових та інших умов для гарантування права на здорове та безпечне харчування.

Відповідно до вимог розділу II додатку 2 Інструкції у приміщеннях чергової служби підрозділу поліції має обладнуватись холодильним обладнанням для зберігання продуктів харчування працівників поліції та затриманих осіб, які тримаються у кімнаті для затриманих.

Однак під час обходу чергової частини районного управління поліції встановлено відсутність холодильного обладнання для зберігання продуктів харчування.

Ця ситуація призводить до того, що утримувані особи змушені харчуватись продуктами харчування без охолодження або заморожування, що значно збільшує ризик харчових отруєнь і зараження кишково-шлунковими інфекціями.

Під час огляду кімнати для затриманих, встановлено, що утримувані особи живлять воду з централізованого водопостачання.

Керівництво Коростенського районного управління поліції зазначило, що не проводить санітарно-мікробіологічного дослідження питної води, тому стан якості проточної води невідомий.

Представник групи НПМ, увімкнувши проточний кран, виявив, що вода тече забрудненою. Вищезазначене може призвести до погіршення стану здоров'я утримуваних у наслідок вживання води невідомої якості.

Окрім цього, під час відвідування кімнати для затриманих встановлено відсутність системи припливно-витяжної вентиляції, а конструкція вікон не дозволяє утримуваним особам відкрити їх самостійно. Заходи безпеки для певних категорій утримуваних осіб доцільно вживати, але не позбавляючи останніх доступу до свіжого повітря.

Під час візиту Європейського комітету до України 10–26 вересня 2000 року, у своїй доповіді [СРТ/Inf (2002) 23] рекомендував вжити заходів, щоб усі камери у підрозділах міліції були обладнані системою вентиляції для забезпечення доступу утримуваних до свіжого повітря.

У порушення вимог пункту 17 розділу VI Інструкції у Коростенському районному управлінні поліції не обладнано кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками, у зв'язку з чим такі побачення проводяться в службових кабінетах працівників.

Європейський комітет у 21-ій Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] наголошує на питанні доступу до адвоката під час тримання в підрозділі поліції та на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Європейський комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Згідно інформації, отриманої від Координаційного центру з надання правничої допомоги, встановлено, що у порушення вимог частини 4 статті 213 Кримінального процесуального кодексу України, пункту 2 Порядку інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363, службові особи районного управління поліції в багатьох випадках не забезпечують негайного повідомлення Північного міжрегіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги (далі – міжрегіональний центр) про факти затримання осіб, зокрема:

про затримання [REDACTED] 19.04.2023 о 21 годині 00 хвилин міжрегіональний центр повідомлено лише 20.04.2023 о 01 годині 46 хвилин, тобто через **04 годин 46 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 02.05.2023 о 19 годині 05 хвилин міжрегіональний центр повідомлено цього ж дня о 23 годині 37 хвилин, тобто через **04 годин 32 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 06.06.2023 о 11 годині 46 хвилин міжрегіональний центр повідомлено цього ж дня о 15 годині 11 хвилин, тобто через **03 години 35 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 30.12.2023 о 22 годині 40 хвилин міжрегіональний центр повідомлено лише 31.12.2023 о 01 годині 55 хвилин, тобто через **03 години 15 хвилин**.

Зазначені факти свідчать про не виправдане затягування забезпечення та реалізації затриманим особам права на захист.

Окрім цього, Європейський комітет у пункті 41 Дванадцятій Загальній доповіді [СРТ/Inf(2002) 15] наголошує, що небезпека залякувань і фізичної жорстокості по відношенню до затриманої особи є найбільшою у час відразу по взятті її під варту. Отже, можливість затриманих залучити адвоката саме у цей проміжок часу становить додаткову гарантію від жорстокого поводження.

Факти порушень прав затриманих на доступ підозрюваного до захисника також вже знайшли своє відображення в рішеннях Європейського суду з прав людини (справа Салдуз проти Туреччини), який також відзначав «особливу вразливість обвинуваченого на ранніх етапах провадження, коли він одночасно постає перед стресовою ситуацією і дедалі складнішим кримінальним законодавством».

Така ситуація може призвести до заяв проти України до Європейського суду з прав людини про порушення статті 3 Конвенції та призначення виплат значної суми коштів, в якості компенсації за моральну шкоду.

Всупереч вимог Кодексу цивільного захисту України в районному управлінні поліції відсутнє повноцінне укриття для захисту в особливий період.

Таким чином, відвідувачі, затримані особи та працівники поліції, які перебувають у Коростенському районному управлінні поліції, піддаються щоденному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними під час повітряної тривоги, обумовленої військовою агресією рф проти України.

Крім того, відповідно до статті 3 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», домедична допомога – невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії та заходи.

Також Порядком підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, передбачено, що кожна особа, яка пройшла відповідну підготовку, має отримати посвідчення про підготовку з надання домедичної допомоги встановленого зразка (додаток 1).

Однак під час спілкування із працівниками Коростенського районного управління поліції, останні не змогли підтвердити наявність посвідчення про підготовку з надання домедичної допомоги.

Окрім того, при вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках встановлено суттєві порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення статті 104 Кримінально процесуального кодексу України службові особи районного управління поліції у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, не зазначають інформацію щодо місця проведення процесуальної дії.

Зокрема, відсутнє місце проведення процесуальної дії у протоколах про затримання [REDACTED]

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, обумовлених діями або бездіяльністю персоналу установи, а також приймаючи до уваги те, що:

згідно з пунктом 2 частини 1 статті 22 Закону України «Про Національну поліцію», керівник поліції контролює виконання поліцією Конституції та законів України;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Розглянути подання та вжити заходів, спрямованих на усунення порушень, виявлених у Коростенському районному управлінні поліції Головного управління Національної поліції в Житомирській області, зокрема:

1.1. Забезпечити зберігання відеозаписів з камер відеоспостереження у Коростенському районному управлінні поліції не менше 30 діб;

1.2. Забезпечити контроль підготовки працівників поліції з надання домедичної допомоги;

1.3. Забезпечити функціонування кімнати для проведення слідчих дій, обладнаною системою відеоспостереження, для забезпечення фіксації всіх дій із затриманими;

1.4. Обладнати чергову частину холодильним обладнанням для зберігання продуктів харчування;

1.5. Забезпечити утримуваних осіб доступом до питної води належної якості та провести санітарно-мікробіологічне дослідження проточної води;

1.6. Забезпечити доступ утримуваних осіб до свіжого повітря;

1.7. Обладнати кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками;

1.8. Забезпечити негайне повідомлення центрів з надання безоплатної правничої допомоги про факти затримання осіб;

1.9. Обладнати укриття для захисту в особливий період відповідно до національного законодавства;

1.10. Дотримуватись вимог статті 104 Кримінально процесуального кодексу України в частині фіксації у протоколах інформації щодо місця проведення процесуальної дії.

2. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних службових осіб до відповідальності.

3. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити мене.

Звертаю увагу, що відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльності Уповноваженого з метою протидії передбачають відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт за результатами відвідування Коростенського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Житомирській області на 11 арк. в 1 прим.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Потапович Павло (050)-967-95-51

